

กลางคืน พระสงฆ์สวดพระพุทธรูป คอนเข้าทำบุญใส่บาตร พระฉันเสร็จแล้ว รับพร แล้วชาวบ้านนำทรายไปหว่านรอบบ้านและหลังคา เพื่อขับไล่สิ่งชั่วร้าย พร้อมทั้งข่มขู่ผีร้ายต่าง ๆ

เดือนแปด เข้าพรรษา

ชาวบ้านไปสวดมนต์ สามวัน ถือนิสัย ทำบุญตักบาตร เวียนเทียนสามรอบ ตามปกติ

เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน

เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษที่เสียชีวิตไปแล้ว รวมทั้งเจ้ากรรมนายเวรต่าง ๆ โดยจะหาเครื่องกินมาห่อใบตอง ทั้งอาหารคาวหวาน หนากพุด บุหรี่ โดยจะทำในตอนกลางคืน พระสงฆ์สวดมนต์คาถา ชาวบ้านจะแบ่งอาหารที่เตรียมไว้เป็น 4 ส่วน เพื่อเก็บไว้กินในครอบครัว 1 ส่วน แบ่งให้เพื่อนบ้าน 1 ส่วน พอเช้ามิดก็แจกส่วนหนึ่งห่อเรียบร้อยวางไว้ตามพื้นดินภายในบริเวณวัดเพื่ออุทิศให้ญาติผู้ล่วงลับ และนำไปถวายพระในตอนเช้า เชื่อกันว่า ญาติที่ตายไปแล้วจะได้รับผลบุญนี้

เดือนสิบ ห่อข้าวสาก (บุญห่อข้าวใหญ่)

ชาวบ้านจะห่อข้าวปลา อาหารแห้ง ขนม ผลไม้ รวมทั้งน้ำดื่ม รวมกันให้เรียบร้อย แล้วนำไปถวายพระ พระจะเลือกหยิบของในห่อต่าง ๆ พอสมควร ที่เหลือก็จะนำไปแจกจ่าย แบ่งกันรับประทาน ถือว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์

เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา

จะมีการทำบุญตักบาตรตามปกติ

เดือนสิบสอง บุญกฐิน

ชาวบ้านจะร่วมกันรับกฐิน ซึ่งมักจะมีผู้นำมาจากบ้านอื่น ๆ หรือจากต่างจังหวัด

นอกจากนั้นยังมีการทำบุญตามเทศกาลทางพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา, วิสาขบูชา เป็นต้น และมีพิธีกรรมเฉพาะบุคคล เช่น การขึ้นบ้านใหม่, การบวช, การแต่งงาน การสู่ขวัญในโอกาสต่าง ๆ

พิธีกรรมและความเชื่อ

ชาวบ้านโคกโก่ง ยังคงมีความเชื่อในเรื่องผีและวิญญาณอยู่อย่างเหนียวแน่นและยังคงมีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อนี้ที่ยังคงปฏิบัติกันอยู่มาก

พิธีเหยา

เป็นพิธีที่ใช้รักษาอาการป่วยต่างๆ ของชาวผู้ไท เป็นพิธีที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ ในพิธีเหยานั้นจะมีหมอเหยาเป็นผู้ประกอบพิธี ทำหน้าที่เป็นสื่อติดต่อระหว่างผีกับผู้ป่วย โดยการถามถึงสาเหตุการป่วยพร้อมกับหาหนทางแก้ไข ถ้าการเจ็บป่วยครั้งนี้เชื่อว่าผีทำ หมอเหยาจะให้คนป่วย

ทำพิธีขอขมาผีที่ทำให้คนป่วยไข้หรือทำพิธีเรียกขวัญกลับคืนมา ซึ่งการรักษาโดยวิธีนี้ยังได้รับความนิยมในหมู่บ้าน และยังมีการสืบทอดกันเรื่อยมา และในบางครั้งจะใช้พิธีเหยาในการทำนายทายทัก ชาวบ้านจะมีการไหว้ผีเหยาเป็นประจำทุกปี

พิธีบายศรีสู่ขวัญ

เป็นพิธีหนึ่งที่เป็นการส่งเสริมจิตใจให้สุขสบายและได้นำมาใช้ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว พิธีนี้จะไม่มีการพราหมณ์มาทำพิธี แต่จะมีการจัดพานบายศรีและให้ผู้หญิงเริ่มมารบายศรีสู่ขวัญ จากนั้นก็แจกจ่ายข้าวต้มมัด ข้าวต้มและกล้วย ให้กับผู้รับขวัญให้ทั่วหน้ากันทุกคน ก่อนที่จะผูกด้วย ขวัญ ซึ่งผู้ที่มาผูกด้วยผูกขวัญนี้ก็จะเป็นผู้เฒ่าแก่เป็นส่วนใหญ่ และในพิธีสู่ขวัญก็มักจะมีการ ค่ำ (อุคจากไห) เหล้าสาโท หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า เหล้ากลบ ซึ่งส่วนประกอบของเหล้าสาโทก็มี ข้าวและกลบ พิธีบายศรีสู่ขวัญจะทำเมื่อมีแขกเข้ามา หรือเมื่อคนในหมู่บ้านกลับมาจากต่างถิ่น พิธีนี้เชื่อว่า การเรียกขวัญมาสู่เจ้าของขวัญ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญของวิถีการดำเนินชีวิตในหมู่บ้านเช่นเดียวกับคนในภาคอีสานกลุ่มอื่นๆ เช่นกัน

ความเชื่อเรื่องผี

1. ผีหมอเหยา

หมอเหยา เป็นผู้ที่ยกย่องรักษาผู้ป่วยด้วยอาศัยอำนาจผี ชาวบ้านจะให้ความเคารพนับถือมาก หมอเหยาจะต้องเป็นคนดี ผู้ที่มารับการรักษาก็ต้องทำบุญรักษาศีล และมักผูกพันกับหมอเหยาสืบต่อไป ชาวบ้านจะมีการเลี้ยงผีหมอเหยาเป็นประจำทุกปี

2. ผีปู่ตา

ชาวบ้านมีความเชื่อว่าปู่ตา คือ วิญญาณหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนในหมู่บ้านเชื่อว่าเป็นเจ้าของพื้นที่ทั้งหมดในหมู่บ้าน สามารถปกป้องรักษาภัยอันตรายต่างๆ ให้กับคนในหมู่บ้านได้ ซึ่งชาวบ้านจะมีการเลี้ยงปู่ตาเป็นประจำทุกปี โดยมีเจ้า เป็นคนนำทำพิธีกรรมต่างๆ โดยในแต่ละปีจะมีการประกอบพิธีประมาณ 2 ครั้ง คือ ในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 3 เพื่ออัญเชิญวิญญาณปู่ตาขึ้นสวรรค์ และขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 เพื่อขอฝนให้ตกตามฤดูกาลจะทำพิธีเลี้ยงปู่ตาที่คอนปู่ตา และจะแบ่งอาหารเลี้ยงปู่ตามแจกจ่ายกันในหมู่บ้านด้วย โดยจะมีเฒ่าแก่เป็นผู้ทำพิธี เพื่อเป็นสิริมงคล และให้อยู่เย็นเป็นสุข

3. ผีพ่อผีแม่ (ผีบรรพบุรุษ)

ผีบรรพบุรุษก็คือ ผีพ่อแม่ ปู่ย่าตาายที่ท่านได้ล่วงลับไปแล้ว ถูกหูดานก็จะกราบไหว้และทำบุญไปให้ทุกๆ ปี ถือว่าวิญญาณจะคงวนเวียนอยู่กับถูกหูดานไม่ได้จากไปไหน แต่ยังคอยสอดส่องดูแลอยู่ตลอดเวลา เมื่อถึงวันทำบุญถูกหูดานก็จะจัดแจงข้าวปลาอาหาร ห่อใบไม้แล้วเอาไปวัดเพื่อทำบุญไปให้ หากปีใดขาดการทำบุญให้ผีบรรพบุรุษ ก็จะเกิดโรคภัยไข้เจ็บกับคนในครอบครัว

หรือแม้แต่หากลูกหลานคนใดกระทำความผิด เช่น ทะเลาะกันในระหว่างญาติพี่น้อง ขโมยข้าวของ หรือผิดใจกัน ผีพ่อผีแม่ก็จะมาทำให้คนในครอบครัวคนใดคนหนึ่งเจ็บป่วยเมื่อเกิดการเจ็บป่วยก็ต้องไปหาหมอเหยา เพื่อถามไถ่ที่มาของความเจ็บป่วย ถ้าเป็นเพราะผีพ่อผีแม่ทำก็จะต้องยอมความกัน และปฏิบัติตามความต้องการของผีพ่อผีแม่ เช่นถ้าไม่ไปทำบุญให้ก็ต้องไปทำให้เรียบร้อย ถ้าพี่น้องทะเลาะกันก็ให้คืนดีกัน เป็นต้น ผีพ่อผีแม่จึงไม่ใช่ผีที่น่ากลัวหรือให้โทษในความคิดของชาวโลกไก๋ แต่เป็นควงวิญญาณของคนในครอบครัวที่คอยคุ้มครอง ปกปักษ์รักษาและดักเตือนในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

4. ผีเือน ผีซาน (ผีบ้าน ผีเรือน)

ผีบ้าน ผีเรือน เป็นผีที่คอยปกปักษ์รักษา คนที่อยู่ในบ้าน หรือสอดส่องดูแลมิให้คนในบ้านกระทำความผิด แต่ความรุนแรงหรืออิทธิฤทธิ์ที่จะทำให้คนในบ้านเกรงกลัวมีน้อยกว่าผีพ่อ ผีแม่ ส่วนมากจะใช้ในการปลอบ หรือขู่เด็กในบ้านไม่ให้ร้องไห้แง และส่งเสียงดัง เมื่อเกิดคนเจ็บป่วยก็จะต้องไปหาหมอเหยา เข้าผีพื้นเพื่อส่งดูว่าเป็นผีใดมากระทำให้เกิดความเจ็บป่วยกับคนในบ้าน จากนั้นก็ต้องแก้ตามที่ผีร้องการ ผีบ้านผีเรือนก็จะทำเหมือเดียวกันกับการแก้กับผีอื่นๆ

ความเชื่อเรื่องสัตว์

ชาวบ้านจะเชื่อในเรื่องของ “ตัวแตน” ที่ชาวบ้านนับถือกันว่าเป็นตัวแทนของเจ้าที่ / เจ้าปู่ ที่อาศัยอยู่ในหอปู่ตา นานๆ ทีถึงจะปรากฏตัวให้เห็น

มีความเชื่อว่าถ้าตัวแตนเข้ามาในหมู่บ้านแสดงว่าเจ้าปู่โกรธ ทำอะไรผิดใจเจ้าปู่ถึงเห็น เช่น มีวิทยากรคนหนึ่งเล่าว่า เคยเห็นตัวแตนเจ้าปู่เข้ามาในหมู่บ้าน อยู่ในปับ เอาหางตีปับแรงมาก แสดงว่าโกรธมากเพราะตอนนั้น เลือกลงหมู่บ้านแล้วไม่มีการไปบอก ไปเช่น เจ้าปู่เลขนมาหา และเขาก็มีความเชื่อกันว่าในเวลาออกไปอยู่ป่า เจ้าปู่ห้ามทำอะไรไม่ดี การห้ามเรื่องนี้น่าจะมาจาก สถานที่ในป่า ของเจ้าปู่เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ไม่ควรให้ใคร ไปส่งเสียงดังหรือทำอะไรไม่ดี

ชาวบ้านจะเชื่อในเรื่องของ “ภูตทาน” ซึ่งชาวบ้านถือ และคิดกันว่าเป็น สัตว์ ของเทวดา ซึ่งใครพบเห็นงูต้องทำพิธีสะเดาะเคราะห์ ถ้าไม่ทำอาจทำให้เกิดเป็นสาเหตุให้เสียของรักหรืออาจป่วยไข้ได้

ข้อห้าม / ขะล่า

ข้อห้าม หรือ ขะล่าต่าง ๆ ที่มีขึ้นในชุมชนหรือสังคมใด ๆ ก็ตาม ถือเป็นหนึ่งในทางหนึ่งในการจัดระเบียบสังคม หมู่บ้าน โลกไก๋ก็เช่นกันที่มีข้อห้าม และขะล่าอยู่หลายข้อด้วยกัน เช่น

หญิง-ชายที่ยังไม่แต่งงานกัน ห้ามจับมือติดแขน หรือ ถูกเนื้อต้องตัวกัน ไม่อย่างนั้นจะถือว่าผิดผี ถ้ามีการผิดผีเกิดขึ้นแล้ว ฝ่ายชายจะต้องเสียค่าผิดผีโดยการขอฝ่ายหญิงแต่งงาน ถ้าไม่ขอฝ่ายหญิงแต่งงานก็ต้องจ่ายเป็นเงินตามแต่พ่อแม่ของฝ่ายหญิงจะเรียก หรือ จ่ายเป็นสิ่งของ เช่น วัว 1 ตัว ควาย 1 ตัว เป็นต้น แต่ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง ไม่เคร่งครัดเหมือนเมื่อก่อน

ผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว ห้ามให้ชายอื่นที่ไม่ใช่สามีคน มาจับเนื้อต้องตัว ผู้ชายหมู่บ้าน โกลโก่งจะถือเรื่องถูกเมียชชอคนอื่นมาก ถ้ารู้ว่าเป็นผู้หญิงที่แต่งงานแล้วก็จะให้เกียรติ ไม่จับเนื้อต้องตัว ไม่ล่วงเกิน ถ้าทำอย่างนั้นถือเป็นการผิด เมื่อตายไปจะต้องปีนต้นไม้

เมื่อมีงานศพในหมู่บ้าน ห้ามทอดผ้า โดยชาวบ้านโกลโก่ง มีความเชื่อว่า การทอดผ้า เป็นการ เชื้อเชิญ ให้วิญญาณคนตายมาชวนคนที่กำลังทอดผ้าอยู่นั้น ให้ไปอยู่ด้วยกัน

ห้ามกวาดพื้นบ้านตอนกลางคืน สาเหตุที่ห้ามกวาดบ้านตอนกลางคืน คงเป็นเพราะ ในสมัย ก่อนยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ยังต้องอาศัยแสงสว่างจากแสงตะเกียง ซึ่งไม่สว่างมากนัก ทำให้การมองเห็น สิ่งต่าง ๆ ในตอนกลางคืนนั้นไม่ชัดเจน เหมือนตอนกลางวัน ถ้ากวาดบ้านตอนกลางคืนก็อาจจะ กวาดไม่สะอาด เพราะมองเห็นไม่ถนัดว่า ตรงไหนบ้างที่สกปรก หรืออาจเดินเตะข้าวของ เกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ ได้ อีกทั้ง บ้านของชาวผู้ไทเป็นบ้านไม้ พื้นบ้านเป็นไม้กระดานซึ่งมีร่องไม้ ถ้ากวาด บ้านตอนกลางคืนก็อาจจะมองไม่เห็นว่ามีสิ่งของชิ้นเล็กๆ ตกหล่นลงไปตามร่องไม้บ้าง หรือไม่ นอกจากนั้น เวลากลางคืนเป็นเวลาที่ทุกคนในบ้านกำลังพักผ่อน การกวาดบ้านซึ่งอาจจะมีฝุ่นละออง ก็จะเป็นการรบกวนการพักผ่อนได้

การเปิดเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว

จังหวัดกาฬสินธุ์ได้จัดทำโครงการ พัฒนาหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทเพื่อการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ขึ้น ในช่วงปีท่องเที่ยวไทย 2541-2542 (ปีอะเมซิ่งไทยแลนด์) เพื่อให้คำขวัญของจังหวัด ข้อความที่ว่า “วัฒนธรรมผู้ไท” เป็นรูปธรรมชัดเจนขึ้น จึงได้จัดตั้ง “คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัด” แล้วออกสำรวจหมู่บ้านผู้ไท ด้วยแนวความคิดหลักในการพิจารณาที่ว่า “รากชุมชนผู้ไทที่แสดงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ซึ่งรับอิทธิพลและสังคนแบบใหม่มาอย่าง ยังมีสภาพทาง กายภาพให้เห็นอยู่มากพอที่จะหยิบมาเจียรนัยได้” และได้เลือก หมู่บ้านโกลโก่ง ตำบลกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ เป็นหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไท เพื่อการท่องเที่ยวแบบ Home Stay และ Ecotourism ตามกระแสการท่องเที่ยวแนวนิคมในปัจจุบัน

การพัฒนาหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทเพื่อการท่องเที่ยว เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 มีการ ประสานงานกันในทุกระดับ ทั้งจังหวัด อำเภอและตำบล และได้เสนอแผนงาน เพื่อขอรับการ สนับสนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทั้งในด้านงบประมาณและการประชาสัมพันธ์ โดย การนำนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและสื่อมวลชนเข้าไปพักแรม หลังจากที่ได้มีการเตรียม

ชุมชนให้มีความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยว โดยกระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ การพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ในช่วงเดือน พฤศจิกายน 2541 ทำให้ชาวบ้านมีความเข้าใจในเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวและมีความสามัคคีกันเหนียวแน่นขึ้น ในการร่วมกันกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชนของตนเอง และเริ่มมีนักท่องเที่ยวเข้าไป พักแรมในหมู่บ้านตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

การเดินทางมาท่องเที่ยวที่บ้าน โศก โกงนี้จะได้พักในบ้านของชาวบ้านและมีอาหารท้องถิ่น 3 มื้อ มีพิธีบายศรีสู่ขวัญ การแสดงดนตรีและการแสดงพื้นเมือง การแสดงและมีการนำชมแหล่งท่องเที่ยวทางวิถีชีวิตและธรรมชาติรอบ ๆ หมู่บ้าน 1 วัน ซึ่งมีขึ้นตอนและกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวที่ต้องการเข้ามาท่องเที่ยว และมาพักในหมู่บ้าน ต้องติดต่อมาล่วงหน้า โดยติดต่อมาที่นายตี๋เทิด ไชยวงศ์ ผู้ใหญ่บ้าน หรือหน่วยงานราชการต่างๆ เช่น ประชาสัมพันธ์จังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เขต 3 เป็นต้น แต่ที่เป็นหลัก คือ ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อติดต่อนัดหมายวัน เวลา จำนวนนักท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายต่างๆ รายละเอียดเกี่ยวกับอาหาร หรือรายการอาหาร ตลอดจนการแสดง (ในกรณีที่นักท่องเที่ยวไม่มาก) ที่ผ่านมามีทุกครั้งที่มีการติดต่อเข้ามาสามารถรับนักท่องเที่ยวได้ทุกครั้ง ทั้งที่มาเป็นครอบครัว และมาเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เคยมาค้างในหมู่บ้านมากที่สุด 80 คน ส่วนคนที่มาท่องเที่ยวแต่ไม่ค้างมีมากที่สุดจำนวน 230 คน

2. หลังจากการตกลงรับนักท่องเที่ยวแล้ว ผู้ใหญ่บ้านจะประกาศให้สมาชิกในหมู่บ้านรับทราบ ถ้ามีนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ หรือประมาณตั้งแต่ 20 คนขึ้นไป จะมีการประกาศ และมีการประชุมชาวบ้าน เพื่อรับทราบ เตรียมงาน และแบ่งงานกันทำ แจกกรรมการทะเบียนบ้านพักเพื่อจัดบ้านให้นักท่องเที่ยวเข้าพักโดยมี นายทอง คนชื่อ และนายขวัญชัย ปัทมะทุม ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นคนรับผิดชอบ ซึ่งหลังจากประกาศรายชื่อบ้านที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยวแล้ว ถ้าบ้านหลังใดที่ไม่พร้อมที่จะต้อนรับ เช่น ในขณะนั้นมีคนป่วยในบ้าน หรือมีเด็กเล็กๆ ไม่มีแรงงานทำอาหาร เป็นต้น ก็จะไปแจ้งให้ผู้ใหญ่บ้านทราบเพื่อที่จะประกาศให้บ้านหลังถัดไปรับรองนักท่องเที่ยวแทน ซึ่งสถานที่พักแรม มีบ้านพักที่ลงทะเบียนไว้จำนวน 86 หลังคาเรือน แต่สามารถจัดให้พักได้อย่างสะดวกสบาย 50 หลังคาเรือน เปิดให้พักหลังคาเรือนละ 2 - 4 คน สามารถ รับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 200 คน มีอุปกรณ์การพักได้แก่ ที่นอน หมอน มุ้ง บ้านที่จะจัดให้นักท่องเที่ยวเข้าพักต้องเป็นบ้านที่มีความพร้อม ทั้งลักษณะบ้าน ห้องนอน เครื่องนอน ห้องน้ำ ห้องครัว แรงงานในการทำอาหารต้อนรับ โดยบ้านต้องมีความสะอาด ถูกสุขลักษณะเป็นหลัก

3. การเตรียมงานด้านต่างๆ เช่น เตรียมสถานที่ เตรียมวัด เตรียมป้ายต้อนรับ รวมทั้งเตรียมการด้านต่างๆ คือ

- ฝ่ายประกอบอาหาร คัดรายการอาหาร (ในกรณีที่นักท่องเที่ยวไม่ได้เจาะจงรายการอาหาร) จัดหาวัตถุดิบในการประกอบอาหาร ประกอบอาหาร เตรียมด้วยขาม ทำความสะอาด เป็นต้น มีทีมงานทั้งหมดประมาณ 30 คน โดยแบ่งงานรับผิดชอบตามความสามารถและความสนใจ และมีผู้รับผิดชอบหลัก 2 คน คือ นายทุมมา ไตรยะวงศ์ และนางบุญถม ปลื้มจิต

- ฝ่ายต้อนรับ มีการเตรียม จัดหาดอกไม้ หรือมาลัยตามฤดูกาลให้กับนักท่องเที่ยว หากไม่มีก็จะใช้ดอกกุหลาบที่มีการปลูกในพื้นที่ใกล้เคียงทดแทน รวมทั้งการกล่าวต้อนรับ แนะนำ หมู่บ้าน เล่าประวัติความเป็นมา แนะนำการใช้ชีวิตในหมู่บ้าน เป็นต้น ในส่วนนี้ชาวบ้านทุกคน รวมกัน มีการเข้าแถวต้อนรับ โดยการแต่งกายผู้ไทซึ่งคนที่รับผิดชอบหลัก คือ ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านทั้ง 2 คน และอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนประจำหมู่บ้าน

- ฝ่ายเสิร์ฟน้ำเตรียมหาน้ำดื่ม แก้วน้ำ อุปกรณ์ที่จะใส่น้ำ และคั้นน้ำใบเตย โดยเน้น น้ำดื่มที่สะอาด หลังจากนักท่องเที่ยวมาถึงสถานที่ที่เตรียมไว้ก็จะบริการน้ำดื่ม และหลังจากรับรอง ในช่วงที่นักท่องเที่ยวมาถึงแล้วก็จะ เตรียมน้ำไว้สำหรับอาหารเย็นด้วย ซึ่งทีมงานนี้มีทั้งหมด ประมาณ 10 คน โดยมี นางพยอม อุทริักษ์ และนางเจริญ สมสวย เป็นผู้รับผิดชอบหลัก

- ฝ่ายดนตรี เครื่องเสียง จัดเตรียมเครื่องเสียง คลอจจนเครื่องดนตรีที่จะใช้ในวันงาน และนักดนตรีแต่ละชนิดเตรียมตัว มีทีมงานทั้งหมดประมาณ 30 คน มีนายสีเทือก ไตรยะวงศ์ ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้รับผิดชอบหลัก

- ฝ่ายการแสดง ฟ้อนรำ มีการแสดงหลายอย่าง ดังนี้ เซิ้ง รำผู้ไท รำบายศรี รำลม พัดพร้าว และรำมวยไทย ซึ่งการแสดงนี้จะเป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านส่วนมากมีส่วนร่วม ทุกเพศทุกวัย มีทั้งการแสดงของเด็กและผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นการแสดงเกี่ยวกับวิถีชีวิตต่างๆของชาวผู้ไท มีการนัดหมาย และเตรียมการแสดงมีทีมงานทั้งหมดประมาณ 50 คน มีผู้รับผิดชอบหลัก คือ นางนิคณา ไชยฤทธิ์ นางชมพู ไชยฤทธิ์ และนางสาวสุวิภา สมสวย

- ฝ่ายคนแก่ (พิธีกรรม) เป็นกลุ่มผู้อาวุโสในหมู่บ้าน จัดทำพานบายศรี เป็นผู้นำในการทำพิธีกรรม "พิธีบายศรีสู่ขวัญ" การผูกข้อมือนักท่องเที่ยว มีประมาณ 30 คน โดยมี "จ่า" หรือ "ผู้เฒ่าความจำวัน" เป็นหลัก

- ฝ่ายสาธิตวิถีชีวิต (อู่ฝ้าย/ จักสาน) ส่วนมากจะเป็นวัยกลางคน และคนชราในหมู่บ้าน มีทีมงานประมาณ 10 คน และมีผู้รับผิดชอบหลัก คือนางจ้อน กาหว้า

4. การต้อนรับนักท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาถึงในหมู่บ้านจะมีการจัดการต้อนรับ ดังนี้

- ชาวบ้านที่มาต้อนรับแต่งชุดผู้ไท ยืนเข้าแถวต้อนรับที่หน้าประตูวัด นอบดอกไม้สด หรือมาลัยที่เตรียมไว้แก่นักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวรวมกันที่สถานที่ที่เตรียมไว้ (เก้าอี้นั่ง) ฝ่ายเสิร์ฟ

น้ำบริการน้ำดื่ม พร้อมทั้งผู้ใหญ่บ้านกล่าวต้อนรับ เล่าถึงประวัติหมู่บ้าน การปฏิบัติตนขณะพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน และแนะนำบุคลากรฝ่ายต่างๆ ทั้ง ชาวบ้าน อาจารย์ใหญ่ และเจ้าหน้าที่สวนอุทยานภูผาหัว นิคหมายกำหนดการเวลาที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ จัดระเบียบบ้านพัก หลังจากนั้นเจ้าของบ้านพักก็จะนำนักท่องเที่ยวแยกย้ายกันไปตามบ้านพักที่จัดไว้ ไปทำกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจ ชมและฝึกหัดทอดผ้าผ้าย การมัดเย็บเสื้อผู้ไทโดยมือ การทำพานบายศรี การเล่นดนตรีพื้นเมือง และพืชนผู้ไท นอกจากนี้ยังมีสินค้าพื้นเมืองจำหน่าย เช่น กระเป๋ายางคางต่างๆ เสื้อสำเร็จรูป กางเกง กระโปรง ผ้าพันคอ ผ้าโพกผม เป็นต้น ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถที่จะซื้อเป็นของฝากได้ด้วย หรือจะร่วมทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัวที่พักก็ได้

- ในช่วงเย็นส่วนมากจะนิคมหาย ส่วนมากนิคมหายเวลา 19.00 น. นักท่องเที่ยว และชาวบ้านแต่งกายชุดผู้ไท ไปรวมกันที่สถานที่จัดงาน (ที่วัด) ร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ และผูกข้อมือ รับประทานอาหารเย็น "พาแลง" ซึ่งจะเป็นอาหารพื้นบ้านตามฤดูกาล เช่น แกงอ่อมหวาน หน่อไม้ผัดหวาน เห็ด ไช้มะเค็ง วาปลา ส้มตำ และอาหารอื่นๆตามฤดูกาล นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่มสามารถที่จะสั่งอาหารได้ตามความต้องการ ภายได้ข้อตกลงของชุมชน ซึ่งที่ผ่านมาจะเป็นอาหารพื้นเมือง แต่อาหารบางชนิดจะลดความเผ็ดลง มีรสชาติกลาง ๆ ไม่ใช่อาหารรสจัดและมีอาหารที่สามารถรับประทานได้ตลอด เช่น ไข่เจียว ซึ่งในการรับประทานอาหารจะมีดนตรีบรรเลงตลอด หลังจากนั้นจะเป็นการแสดงชุดต่างๆ ที่เตรียมไว้ หรือจะมีการแสดงและเปลี่ยนกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับชาวบ้านก็ได้ หลังจากนั้นจะเป็นการสนุกสนานร่วมกันระหว่าง ชาวบ้านกับนักท่องเที่ยว เช่น ฟ้อนรำ เป็นต้น และส่วนมากเมื่อถึงเวลา 21.00 น. ก็จะกลับไป พักแรมยังบ้านพัก แต่ก็ยังมีนักท่องเที่ยวบางกลุ่มที่ร่วมสนุกตีกว่านั้น เวลาจึงไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม

- หลังจากตื่นนอนในตอนเช้าจะใส่บาตรที่หน้าบ้านพัก หรือใส่บาตรร่วมกันเป็นกลุ่มในสถานที่ที่เตรียมไว้ ขึ้นอยู่กับความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม จากนั้นก็แล้วแต่นักท่องเที่ยวจะสนใจไปที่วัดที่ใด เช่น เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ชมภูเขา หินประหลาด น้ำตก คาดสูง คาดขาว ลานสโกลด์เดอร์ พระนโมป่าหาซาก พืชสมุนไพร ฯลฯ เส้นทางเดินป่าชมธรรมชาติ ตามวนอุทยานแห่งชาติภูผาหัว โดยมัคคุเทศก์ท้องถิ่นนำเที่ยว ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ จากครัวเรือนที่พัก ซึ่งส่วนนี้ นักท่องเที่ยวชอบมาก รวมทั้งเด็กๆ และ ผู้ใหญ่ที่นำเที่ยวก็มีความสุข พอใจทั้ง 2 ฝ่าย การไปเที่ยวชมธรรมชาตินี้ นักท่องเที่ยวบางคนก็ไปก่อนรับประทานอาหารเช้า บางคนก็ไปหลังรับประทานอาหารเช้าเสร็จแล้ว ขึ้นอยู่กับความพอใจของนักท่องเที่ยว โดยมีสิ่งที่น่าสนใจ คือ

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

- ป่าไม้/ภูผาวัว ภูมะตูม ภูกอง ด่านโหลง กรงนกทา เตาฮาง
 - ภูเขา / ที่ชมวิว ผานางแอ่น ผานางคอย
 - ธรรมชาติน้ำตกตาดสูง ตาดยาว ถานสโงเคอร์
 - ธรรมชาติและสมุนไพร มีทุ่งกระเจียวนับพันไร่
- เส้นทางศึกษาธรรมชาติและสมุนไพรพื้นบ้าน มี 2 เส้นทาง
- เส้นทางที่ 1 ภูผาวัว - น้ำตกตาดยาว - กรงนกทา - เตาฮาง ระยะทาง 1.5 ก.ม.
 - เส้นทางที่ 2 ภูผาวัว - น้ำตกตาดสูง - ภูชมวิว - ผานางแอ่น - ผานางคอย - ด่านโหลง ระยะทาง 2 ก.ม.

นอกจากแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแล้วนักท่องเที่ยวยังสามารถเที่ยวชมหมู่บ้าน ลักษณะบ้านผู้ไท วิถีชีวิต พิธีกรรม กิจกรรมทางการเกษตร และกิจกรรมต่างๆของชาวบ้านได้ หากสนใจร่วมทำกิจกรรมต่างๆก็สามารถร่วมสังเกตการณ์และทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับชาวบ้านได้ เช่น การทอดผ้า การเย็บผ้าด้วยมือ จักสาน จัปปลา ทำนา การไถนา การดำนาเกี่ยวข้าว เลี้ยงสัตว์ เก็บเห็ด หวาย ผักหวาน แห้วไข่มดแดง จัปแมลง กบ เขียด และการประกอบอาหารพื้นเมือง หรือของเล่นพื้นบ้าน เช่น ปี่ขังข้าว เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมตามฤดูกาล

นอกจากนี้ยังสามารถหาซื้อของฝากได้ ไม่ว่าจะเป็นผ้าฝ้ายพื้นเมือง ผ้าฝ้ายลายจิด ผ้าฝ้ายพื้นเมืองย้อมสีธรรมชาติ หรือผ้าฝ้ายสำเร็จรูปเย็บมือ ทั้งเสื้อ กางเกง กระโปรง หรือเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายผู้ไทก็มี

ซึ่งนอกจากนี้จากการเปิดเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว ชาวบ้านก็จะมีอาชีพเสริม อีกอาชีพ คือ การอบสมุนไพร และการนวดแผนโบราณ โดยผ่านการฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งบ้านที่เข้าร่วมโครงการก็จะมีป้ายติดบอกไว้ที่หน้าบ้าน นักท่องเที่ยวสามารถที่จะเรียกใช้บริการได้ตามบ้านที่พัก ทั้งการอบสมุนไพรและการนวดตัว ซึ่งมีอัตราค่าบริการดังนี้

- นวดประคบสมุนไพร

ทั้งตัว	100	บาท
เฉพาะที่	30	บาท
- อบสมุนไพร 60 บาท

5. จัดการเรื่องการเงิน จำนวนเงินที่ได้รับมาทั้งหมด รวบรวมค่าใช้จ่ายต่างๆ และจัดเงินรายได้ แบ่งให้ชาวบ้านทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมกับฝ่ายต่างๆ กระจายให้แก่ละหั่งคาเรือน และแบ่งเข้ากลุ่ม

รายชื่อคณะกรรมการบริหารการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน

1. นายสีเทียด ไตระวงค์ ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายขวัญชัย ปัททะทุม ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3. นายทอง กนซื่อ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

ฝ่ายประชาสัมพันธ์

1. นายพร อัฐนาค
2. นายจุฬา ศรีบุตตะ
3. นายสุพจน์ สารผล
4. นางปิณฑวิ ศรีกำพล

ฝ่ายการเงินและบัญชี

1. นายวิศิ คณหาญ
2. นายเพชร อัฐนาค
3. นายหนูรัก คณหาญ
4. นายบุคคี แสงโครต

ฝ่ายอาหารและต้อนรับ

1. นายขวัญชัย ปัททะทุม
2. นายเกรือ กนซื่อ
3. นายสะอ้อน ไชยฤทธิ์

กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมือง

1. นางไกรศรี หนองสูง
2. นางบรรทม ศรีบุตตะ
3. นางสนอง ไตระวงค์

อัตราค่าพักแรม / รายได้จากการท่องเที่ยว

ในการเดินทางเป็นหมู่คณะฯ อัตราค่าพักแรมโดยรวมอาหารท้องถิ่น 3 มื้อ มีพิธีบายศรีสู่ขวัญ คำนวณ การแสดงดนตรีพื้นเมือง นำชมแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

คณะละ 5-9 คน	ท่านละ	700	บาท
คณะละ 10-19 คน	ท่านละ	600	บาท
คณะละ 20 คนขึ้นไป	ท่านละ	500	บาท

นอกจากจะมาเป็นหมู่คณะแล้วถ้าจะมาท่องเที่ยวส่วนตัว 2-3 คน ก็สามารถที่จะมาได้ แต่การแสดงและพิธีกรรมต่าง ๆ ก็จะไม่ค่อยมี หรือถ้ามีก็จัดเล็กๆ แต่จะได้เห็นสภาพชีวิตที่แท้จริงของชุมชน และสามารถพักค้างคืนได้เช่นเดียวกัน ส่วนอัตราค่าที่พักไม่ได้มีการกำหนดที่แน่นอน

การจัดสรรเงินรายได้จากการท่องเที่ยว เมื่อมีรายรับจากคณะนักท่องเที่ยวจะจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายดังนี้

1. ค่าบ้านพัก	ร้อยละ	40
2. ค่าอาหาร	ร้อยละ	30
3. การแสดงต้อนรับ	ร้อยละ	15
4. กองทุนหมู่บ้าน	ร้อยละ	5
5. ครวเรือนทุกหลังคา	ร้อยละ	10

แต่การจัดสรรรายได้จะไม่แน่นอน สัดส่วนต่างๆ ขึ้นอยู่กับจำนวนเงินที่เหลือในแต่ละครั้ง ถ้าเงินเหลือน้อยก็จะไม่ได้แบ่งเข้ากองทุนหมู่บ้าน

ชุมชนได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยว

- ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก อาหาร ที่พัก และการนำชมแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

- มีถนนลาดยางสามารถเดินทางได้สะดวกยิ่งขึ้น
- ชุมชนมีความรักและสามัคคีในการทำงานร่วมกันมากยิ่งขึ้น
- มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมผู้ไทของตนเอง และดีใจที่มีผู้คนสนใจ
- ชาวชนมีการสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งจะเป็นการอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป

รางวัล / ผลงานที่เคยได้รับ มีดังนี้

1. รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยอดเยี่ยม (รางวัลกินรี) ประเภทแหล่งท่องเที่ยวเมืองและชุมชน ในการประกวดรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยอดเยี่ยม ครั้งที่ 3 ประจำปี 2543 จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
2. ได้รับโล่รางวัลชุมชนดีเด่น ประจำปี 2542 จากสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
3. สภาวัฒนธรรมเกือบทั่วภาคอีสานเดินทางมาศึกษาและดูงาน ได้แก่ อุบลราชธานี ชัยภูมิ ร้อยเอ็ด ยโสธร เป็นต้น
4. ได้รับรางวัลแต่งกายพื้นเมืองขบวนแห่ผ้าป่าเทิดพระเกียรติ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช อำเภอกุฉินารายณ์
5. วิถีชีวิตชุมชนเดินทางไปแสดงในงานวัฒนธรรมนครนายกมรดกแห่งชาติ ที่จังหวัดนครนายก ของสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ ในเดือน สิงหาคม 2542
6. จัดวิถีชีวิตของชุมชนเดินทางไปแสดงในงานวัฒนธรรมกระบี่เบิกฟ้าอันดามัน ครั้งที่ 14 ที่จังหวัดกระบี่ในเดือน พฤศจิกายน 2542

7. ได้รับโล่รางวัลจากรายการบ้านเลขที่ 5 ประเภทอาหารพื้นบ้าน สถานีโทรทัศน์ช่อง 5

หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน

ชุมชนได้รับการสนับสนุน (การพัฒนา / สังคม / เศรษฐกิจ / วัฒนธรรม) จากหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

- โรงเรียนบ้านโลกโง่ง สนับสนุนเรื่องการแสดง การถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมของชาวผู้ไทให้คงอยู่ต่อไป
- อบต. กุดหว้า สนับสนุนด้านงบประมาณ เพื่อพัฒนาหมู่บ้าน และสนับสนุนกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้าน
- พัฒนาชุมชนอำเภอกุฉินารายณ์ ให้การสนับสนุนด้านฝึกอาชีพ ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม
- สาธารณสุข การให้ความรู้ด้านสุขภาพและความสะอาดบ้านเรือนและอาหาร ตลอดจนการแพทย์แผนไทย ทั้งการนวดตัว และการอบ ประคบสมุนไพร
- วนอุทยานภูผาวิ้ว กรมป่าไม้ ทำป้ายสื่อความหมายต้นไม้ในวนอุทยาน จัดทำถนนทางเดินป่าเดินศึกษาธรรมชาติ ตลอดจนดูแลเรื่องความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว
- ประชาสัมพันธ์จังหวัดกาฬสินธุ์ การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวนี้สู่บุคคลภายนอก
- จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างในจังหวัด จัดให้เป็นหมู่บ้านนำร่องเรื่องการท่องเที่ยวอนุรักษ์วัฒนธรรมผู้ไท
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือเขต 3 การประชาสัมพันธ์
- เกษตรอำเภอ

รายการทางสื่อวิทยุโทรทัศน์ที่ผ่านมา

รายการต่างๆที่เผยแพร่ทางสื่อวิทยุโทรทัศน์ประชาสัมพันธ์ในรอบปีที่ผ่านมาดังต่อไปนี้
ปี พ.ศ. 2543

1. เผยแพร่วัฒนธรรมผู้ไทรายการ “ ได้ฟ้าสีฟ้าอารยธรรมวัฒนธรรมสองแผ่นดิน ” ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง itv
2. รายการ “ เทียวละไมไทยแลนด์ ” ทางสถานีวิทยุ itv
3. รายการ “ เมืองไทยเมืองยิ้ม ” ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 9
4. รายการ “ ตามรอยบรรพชนคนผู้ไทโลกโง่งกาฬสินธุ์ ” ทางสถานีวิทยุช่อง 3
5. รายการ “ อนุรักษ์อาหารพื้นเมือง ” ทางสถานีวิทยุช่อง 5
6. รายการ “ ตะลุยเที่ยวเที่ยวไทย ” ช่อง itv

7. รายการอื่น ๆ ของประชาสัมพันธ์จังหวัดกาฬสินธุ์และการท่องเที่ยวเขต 4 จังหวัดขอนแก่น
8. รายการ "มหัศจรรย์ไทยแลนด์" ทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 9

รายการต่างๆ ที่กล่าวมานี้ได้รับความสนับสนุนอย่างดียิ่งจากหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน หนังสือพิมพ์ และสื่อวิทยุโทรทัศน์ทุกช่องทำให้การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชาวผู้ไทได้มีโอกาสสร้างรายได้ความภาคภูมิใจ ในวัฒนธรรมที่งดงามมีโอกาสเผยแพร่สู่สายตาของชาวโลก นอกจากนี้ยังมีบทความเกี่ยวกับผู้ไทบ้านโลกไกลในวารสาร นิตยสารต่าง ๆ อีกมากมายเสมอมา

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว

จากการศึกษาข้อมูลที่นักท่องเที่ยวได้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของหมู่บ้านสามารถสรุปได้ดังนี้

สิ่งที่นักท่องเที่ยวประทับใจ

1. วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวผู้ไทที่คงอยู่ในปัจจุบันที่หมู่บ้านยังคงรักษาและสืบทอดไว้อย่างเหนียวแน่น ในส่วนนี้นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมาก ทั้งพิธีกรรมต่างๆ การละเล่นพื้นบ้าน การแสดง การเล่านิทานพื้นบ้าน การแต่งกายของชาวผู้ไท ดอกไม้ท้องถิ่น ผ้าฝ้ายทอมือ การจักสาน อาหารพื้นบ้าน ตลอดจนการต้อนรับด้วยน้ำใจไมตรีของชาวบ้าน และสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวมีความประทับใจมาก และต้องการให้คงอยู่ต่อไป

2. มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ในการนำเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ ทั้งในหมู่บ้าน และสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเป็นสิ่งที่เหมาะสม และนักท่องเที่ยวต่างก็มีความพอใจมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก ๆ ที่เข้ามาเป็นมัคคุเทศก์

3. ที่พัก ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนมากพอใจในความสะดวกสบายของบ้านพัก ไม่จำเป็นต้องเป็นบ้านสมัยใหม่

ข้อติชมและข้อเสนอแนะ

1. วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวผู้ไทเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวสนใจมากและมีความประทับใจมากเช่นกัน ดังนั้นนักท่องเที่ยวจึงเสนอให้มีการรักษาไว้ และสืบต่อไปยังเยาวชนรุ่นหลัง เพราะในหลาย ๆ เรื่องปัจจุบันจะมีเฉพาะคนแก่เท่านั้นที่รู้เรื่อง ดังนั้นควรจะมีการถ่ายทอดสู่คนในรุ่นต่อไปเพื่อให้สูญหาย อีกทั้งสามารถนำสิ่งเหล่านี้มาเพิ่มจุดขายให้กับชุมชนได้ เช่น วิถีชีวิตผู้ไท การละเล่นพื้นบ้าน เรื่องเล่าเกี่ยวกับชาวผู้ไท การประกอบอาชีพต่างๆ (ทั้งการทำนา ทอผ้า และจักสาน เป็นต้น) ตลอดจนภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ อีกทั้งการแต่งกายของชาวผู้ไท ซึ่งเป็นสิ่งที่สวยงามถ้ามีการแต่งกายผู้ไทได้ตลอดก็จะเป็นสิ่งที่ดี

2. บ้านพัก บ้านที่เปิดให้นักท่องเที่ยวพักค้างคืนยังไม่ได้มาตรฐานเดียวกัน มีนักท่องเที่ยวบางส่วนที่ไม่ได้รับการต้อนรับที่เหมาะสมนัก เช่น ขาดแรงงานในการประกอบอาหาร (ชาวบ้านบางคนยังไม่กล้าทำอาหารพื้นบ้านให้นักท่องเที่ยวที่พักในบ้านทาน เพราะไม่แน่ใจว่านักท่องเที่ยวจะทานได้ จึงซื้ออาหารจากร้านค้าให้นักท่องเที่ยวรับประทาน) และไม่มีเวลาให้กับนักท่องเที่ยวในกรณีที่นักท่องเที่ยวต้องการมัคคุเทศก์ท้องถิ่นนำเที่ยวสถานที่ต่างๆ

4. การจัดการขยะ นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งมีความกังวลเกี่ยวกับการจัดการขยะของชุมชน เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีมีการกำจัดขยะที่ถูกสุขลักษณะ เกรงว่าเมื่อมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้นขยะจะกลายเป็นปัญหาใหญ่ของชุมชน

จะเห็นได้ว่าการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านโลกไถ่ ก่อนข้างเป็นที่ประทับใจ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในความพร้อมเพรียงและความมีน้ำใจตลอดจนอัธยาศัยไมตรีของคนในชุมชน แต่ในสภาพโครงสร้างของหมู่บ้านที่ยังไม่มีระบบการจัดการสาธารณสุขโลก และมลภาวะที่จะเกิดตามมาพร้อมกับความเจริญของสังคม และการพัฒนาในด้านต่างๆ ตามแนวคิดของทางการที่ยึดติดกับความเจริญทางสังคมแบบใหม่ อาจไม่สอดคล้องกับการจัดการท่องเที่ยวทั้งวัฒนธรรมวิถีชีวิตของชุมชน จึงเป็นประเด็นที่น่าจะได้รับการพิจารณาและดำเนินการ โดยเร่งด่วนต่อไป

บทที่ 4

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าที่บ้านหมู่บ้านโคกโก่ง จากเอกสารและการสำรวจในภาคสนาม ทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านทั้งในด้านโครงสร้างทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งช่วยให้สามารถเข้าใจชุมชน และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจนมากขึ้น และจากการทำเวทีประชาคมร่วมกับชุมชน โคกโก่งทำให้มองเห็นปัญหาร่วมกันกับทั้งคณะผู้วิจัย และชุมชน ซึ่งหากมีการพัฒนาแก้ปัญหาการจัดการด้านต่างๆ ร่วมกันได้อย่างต่อเนื่อง น่าจะช่วยให้ชุมชนสามารถจัดการท่องเที่ยวได้อย่างมีมาตรฐานคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยให้สามารถจัดการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน และแม้ว่าการริเริ่มในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน โคกโก่งจะเกิดขึ้นจากหน่วยงานราชการ ซึ่งเป็นสถาบันชั้นปกครอง มีอำนาจบังคับบัญชาและกำกับดูแลชุมชน แต่ความความตื่นตัวและความเข้าใจของคนในชุมชนโคกโก่ง หน่วยงานราชการมีฐานะเช่นเดียวกับผู้ปกครองหรือผู้นำชุมชน ซึ่งคนกลุ่มผู้โหม้ศรัทธาเชื่อถือในผู้นำชุมชนอย่างมั่นคงอยู่แล้ว ดังนั้น โครงการที่หน่วยงานราชการริเริ่มจึงอาจส่งผ่านความคิดและการจัดการไปยังผู้นำชุมชน โดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน คนในชุมชนทั้งหมดก็จะเชื่อฟังและดำเนินการตาม ประกอบกับการสนับสนุนจาก ททท. อย่างใกล้ชิดในการบริหารจัดการรองรับนักท่องเที่ยวในระยะแรก ให้บ้านโคกโก่งสามารถจัดการท่องเที่ยวผ่านมาได้ แต่ในขณะนี้การสนับสนุนดังกล่าวลดน้อยลง และมีการพัฒนาหมู่บ้านตามโครงการต่างๆ ของหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่กระจายเข้าไปทุกหมู่บ้านมากขึ้น ทำให้บ้านโคกโก่งประสบปัญหาการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชน ซึ่งอาจจะไม่สอดคล้องกับการพัฒนาทางสังคมด้านต่างๆซึ่งชาวบ้านยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาลำนี้ได้อย่างสอดคล้องนัก และเป็นประเด็นเร่งด่วนที่ผู้เกี่ยวข้องน่าจะมีความตระหนัก และเร่งให้ความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และความเจริญที่เข้าไปพร้อมกับการพัฒนาของหน่วยงานต่างๆ

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวหมู่บ้านโคกโก่ง

1. ขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร น้ำดื่มและน้ำใช้ รวมทั้งน้ำสำหรับการท่องเที่ยวปัญหานี้เป็นปัญหาหลักของตำบลกุคหว้า และชาวบ้านโคกโก่ง เพราะน้ำตกและลานสไลเดอร์และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีอยู่มีน้ำเฉพาะช่วงหน้าฝนเพียงช่วงสั้นๆเท่านั้น น้ำในการทำการเกษตรก็มีเฉพาะหน้าฝน ไม่สามารถเพาะปลูกพืชน้ำแล้งได้ ซึ่งถ้าสามารถทำการเกษตรดูแลได้ก็จะสามารถนำมามีประกอบอาหารต้อนรับนักท่องเที่ยวได้ เป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อีก

ทางหนึ่ง ไม่ต้องซื้อวัตถุดิบในการประกอบอาหารจากภายนอก อีกทั้งน้ำดื่ม น้ำใช้ ก็มีส่วนสำคัญ เพราะน้ำที่สะอาดและเพียงพอเป็นส่วนหนึ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการ ปัจจุบันต้องซื้อน้ำบรรจุขวดมาให้นักท่องเที่ยว

2. ความทันสมัยได้เริ่มเข้าในหมู่บ้าน ชาวบ้านต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้นตามกระแสพัฒนาที่มาจากสังคมเมืองผ่านมาทางสื่อต่างๆ รูปแบบบ้านผู้ไท และวิถีชีวิตแบบเดิมอาจจะหายไป วัฒนธรรมดั้งเดิมอาจเปลี่ยนแปลงไปหากไม่มีการอนุรักษ์ไว้ เพราะนักท่องเที่ยวยังต้องการเห็นสิ่งที่เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิม ต้องการดูบ้านผู้ไทดั้งเดิม รวมทั้งอาหารและการแต่งกาย

3. สถานที่กำจัดขยะ เพราะเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น สิ่งหนึ่งที่ตามมาคือขยะ ทั้งขยะตามแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และขยะตามหมู่บ้าน ปัจจุบันยังไม่ได้รับการดูแลให้ถูกสุขลักษณะอย่างเหมาะสม

4. ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานที่เข้ามาให้การสนับสนุนด้านเงินทุนเพื่อให้เกิดกลุ่มอาชีพขึ้นในชุมชน แต่ในหมู่บ้านเองยังไม่มีการรวมกลุ่มกันคึกคัก และเป็นปัญหาการพัฒนาที่ไปกันคนละทิศทาง

5. นักท่องเที่ยวยังไม่รู้จักแพร่หลายทั่วไป การประชาสัมพันธ์ยังไม่ดี และไม่ทั่วถึงเพียงพอ เนื่องจากการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของหมู่บ้านโคกโก่ง ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานขอนแก่น และจังหวัดกาฬสินธุ์ แต่เมื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องของทั้งสององค์กรเปลี่ยนไปตามวาระการรับราชการ มีการโยกย้าย การประชาสัมพันธ์จึงขาดความต่อเนื่อง การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในระยะแรก เป็นการจัดการภายนอกเกือบทั้งหมด เช่น การนำคณะนักท่องเที่ยวที่เป็นสื่อมวลชน บริษัทนำเที่ยวจากส่วนกลาง และการศึกษาดูงานจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเอง ส่วนใหญ่ได้รับทราบข้อมูลจากการประชาสัมพันธ์ของ ททท. การประชาสัมพันธ์ในช่วงแรกจึงค่อนข้างกว้างขวาง มีนักท่องเที่ยวเข้าไปค่อนข้างมากและต่อเนื่อง จนบางวันมีหลายกลุ่มเข้าไปพักแรมแต่การประชาสัมพันธ์ที่ไม่มีการกระตุ้นอย่างต่อเนื่องทำให้นักท่องเที่ยวลดน้อยลง บางเดือนจึงไม่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปพักแรมเลย จากการประชุมร่วมกัน ชุมชนต้องการให้มีนักท่องเที่ยวเข้าไปอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยเดือนละครั้ง

6. ห้องน้ำบริการนักท่องเที่ยว และที่พักแรมแบบมากางเต็นท์ยังไม่เพียงพอ

7. การติดต่อสื่อสารไม่สะดวก โทรศัพท์เคลื่อนที่ใช้ได้ไม่สะดวก โทรศัพท์สาธารณะเสียบ่อยๆ

8. การทำแหล่งพื้นเมือง (แหล่งถ้ำกลบ) ยังไม่ได้มีการควบคุมมาตรฐาน และยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากสรรพสามิต

บทวิเคราะห์เชิงกระบวนการทำงาน

การเรียนรู้ของทีมวิจัยและชาวบ้าน ในกระบวนการทำงานวิจัย เรื่องการพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพ การจัดการท่องเที่ยวบ้านโคกโก่ง ค.กุศหว่า อ.ภูผินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์

จากการที่ทีมวิจัยได้เข้าไปดำเนินงานหมู่บ้านโคกโก่ง ซึ่งเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมผู้ไท ที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง มีการจัดการท่องเที่ยวมาตั้งแต่ปี 2541 และได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยอดเยี่ยมประเภทชุมชน ในปี พ.ศ. 2543 ชาวบ้านจึงคุ้นเคยกับการต้อนรับคนแปลกหน้า และสามารถปฏิบัติตนในฐานะเจ้าของบ้านตามวิถีชุมชนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการที่ทีมวิจัยเข้าไปสำรวจข้อมูลในหมู่บ้านด้วยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนในสถานภาพต่างๆ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน, กรรมการอบต, อาจารย์ใหญ่, ประธานกลุ่มแม่บ้าน และการสัมภาษณ์ประชาชนทั่วไปชาวบ้านทุกคนจึงสามารถให้ข้อมูลและสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับทีมวิจัยด้วยความเป็นกันเอง และแสดงความยินดีที่ได้มีโอกาสต้อนรับด้วยการยกน้ำดื่มมาให้และเชิญชวนรับประทานอาหารร่วมกันหากถึงเวลาอาหาร บางบ้านถึงกับเอาหมอนจิก ซึ่งมีกันอยู่หลายใบในทุกบ้าน มาให้นอนเล่น เมื่อเห็นว่าการสนทนาอีกเสียเวลานาน เพราะทุกบ้านมักจะมีแคร่ไม้ไผ่ วางไว้ใต้ต้นบ้าน ซึ่งยกพื้นสูง หรือวางไว้หน้าบ้านสำหรับนั่งเล่น, ทำงาน, ทานข้าว และนั่งสนทนากัน

พฤติกรรมการต้อนรับแขกของชาวบ้านโคกโก่ง ทำให้กระบวนการทำงานของทีมวิจัยได้รับความสะดวกในการสร้างความคุ้นเคยได้อย่างรวดเร็ว สามารถทำงานกระบวนการกลุ่มในการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้กว้างขวางมากขึ้น แม้ว่าการจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้านโคกโก่งจะเริ่มขึ้นจากคำริ และการจัดการของทางราชการเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวสู่ชุมชน และได้มีการวางรากฐานการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมไว้เป็นเบื้องต้นแต่กระบวนการดำเนินงานภายในหมู่บ้านในระยะต่อมาล้วนเป็นการบริหารจัดการภายในชุมชนเกือบทั้งหมดรวมทั้งการประสานงานติดต่อเพื่อเดินทางเข้ามาเยี่ยมชม ซึ่งแต่เดิมต้องติดต่อผ่านอำเภอแต่เมื่อองค์การโทรศัพท์ได้ ติดตั้งโทรศัพท์สาธารณะไว้ในหมู่บ้าน การติดต่อจึงทำได้สะดวกขึ้น สามารถตอบรับงานได้โดยตรง (อาจเสียเวลาเล็กน้อยในการถามตัวผู้ใหญ่บ้านเพื่อมารับโทรศัพท์) หากตอบรับกำหนดนัดหมายกันเรียบร้อยแล้ว ก็จะมีการประชุมกันในกลุ่ม ในกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน เพื่อเตรียมการและแบ่งความรับผิดชอบตามภาระงานของแต่ละฝ่าย แล้วผู้ใหญ่บ้านจะประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนในหมู่บ้านได้รับทราบรายละเอียดการต้อนรับนักท่องเที่ยวทางหอกระจายข่าว ซึ่งผู้ใหญ่บ้านจะสื่อสารข้อมูลข่าวสารต่างๆ กับคนในหมู่บ้านเป็นประจำอยู่แล้วในทุกๆ เช้า ก่อนที่ชาวบ้านจะออกไปทำงานในไร่นานอกหมู่บ้าน ดังนั้นการจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้านจึงดำเนินการในรูปแบบการต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างเดิวก่อนหน้านี้ด้วยความเรียบร้อยทุกครั้ง

ปัญหาที่เกิดขึ้นบ้างก็คือการประสานงาน ซึ่งไม่เป็นไปตามนัดหมายคือเมื่อถึงวันนัดแล้วนักท่องเที่ยวไม่ได้เดินทางเข้ามาในหมู่บ้านตามที่กำหนดไว้ คณะกรรมการต้องแก้ปัญหาในเรื่องอาหารที่ส่วนหนึ่งต้องลงทุนซื้อวัตถุดิบมาเป็นส่วนประกอบและต้องแจกจ่ายกันไปรับประทาน ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ นั้นไม่ต้องลงทุนเป็นเงินตราแต่ทุกคนต้องเสียเวลาในการเตรียมการโดยไม่ได้มีการนำเสนอ

ดังนั้นปัญหาหลักที่ชาวบ้านมองเห็นคือปัญหาในการประสานงานกับนักท่องเที่ยว

เมื่อทีมวิจัยเดินทางเข้าไปทำงานวิจัยในหมู่บ้านและได้สัมภาษณ์ตลอดจนมีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับชาวบ้านแล้ว พบปัญหาในด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวและได้เสนอแนะกับกลุ่มชาวบ้านบางส่วน เพื่อให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน ประหยัด และมีส่วนร่วมกันอย่างเหนียวแน่นขึ้น ทั้งยังคงจะเป็นการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชนให้ดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเป็นชุมชนเข้มแข็งได้ด้วย

แนวคิดในการ ปูถุคผักพื้นบ้านเลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ด เลี้ยงปลาเพื่อใช้ประกอบอาหารประจำวัน และใช้ต้อนรับนักท่องเที่ยว ปกติชาวบ้านจะปลูกผักสวนครัวไว้ในไร่นาของตน และปลูกพืชผักสมุนไพรไว้ใกล้บ้าน แต่จะปลูกเพียงเพื่อบริโภคในครัวเรือนและไม่ได้ปลูกทุกครัวเรือนเพราะส่วนหนึ่งยังสามารถเก็บหาอาหารได้จากป่าใกล้หมู่บ้าน ซึ่งจะมีอาหารเปลี่ยนไปตามฤดูกาล และยังคงมีเพียงพอสำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยวกลุ่มเล็กๆ เช่น หน่อไม้ หน่อหวาย ผักหวาน เห็ด ตะไคร้ ใบย่านาง ใบมะกรูด ใบโหระพา กระเพรา แมงลัก พริก เป็นต้น และจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทำให้ทราบปัญหาการพัฒนา คือ เรื่องน้ำ ที่มีเพียงพอสำหรับใช้ในชีวิตประจำวันปกติของหมู่บ้านเท่านั้น ซึ่งชาวบ้านเก็บกักน้ำฝนไว้ใช้ส่วนหนึ่งและใช้น้ำบ่อ และน้ำบาดาลในหมู่บ้านซึ่งมีอยู่ 2 บ่อ และมีสระน้ำในไร่นาอีกประมาณ 50 แห่ง แต่ก็ไม่เพียงพอสำหรับการเพาะปลูกนอกฤดู เพราะส่วนใหญ่เป็นบ่อน้ำขนาดเล็ก ส่วนการเก็บกักน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติก็ยังเป็นไปได้ยาก เพราะพื้นที่สูงน้ำที่ไหลลงจากเขามีความแรงและมีปริมาณมาก และไหลสู่ที่นาซึ่งทำร่องน้ำไว้แต่ชาวบ้านไม่สามารถสร้างฝายขนาดใหญ่เก็บกักน้ำไว้ได้ และปัญหาการใช้น้ำยังต้องการความร่วมมือกับ

หมู่บ้านข้างเคียง โดยเฉพาะบ้านห้วยแดง ซึ่งเป็นหมู่บ้านต้นน้ำ และจะมีผลกระทบจากการใช้น้ำร่วมกัน อย่างไรก็ตามชาวบ้านเริ่มมีแนวคิดในการจัดการน้ำและเห็นความจำเป็นในการเพิ่มปริมาณน้ำให้มีเพียงพอตลอดปี โดยการขุดบ่อน้ำสาธารณะเพิ่มขึ้นซึ่งควรมหาแหล่งที่มีค่าน้ำ เพราะหลายบ่อขุดแล้วไม่ได้น้ำ และต้องการให้ทางราชการจัดทำเขื่อนหรือฝายกั้นน้ำไว้ตอนต้นน้ำซึ่งอยู่ในเขตหมู่บ้านห้วยแดง แต่ต้องมีการสร้างความเข้าใจร่วมกันถึงประโยชน์ที่ทุกชุมชนจะได้รับจากการสร้างเขื่อน แต่ทั้งนี้ควรต้องได้รับงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินการ จึงต้องได้รับการช่วยเหลือจากทางการหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง เรื่องการจัดการน้ำนี้ ชุมชนจึงยังต้องการความช่วยเหลือจากทางการมากกว่าที่จะพยายามจัดการกันเองภายในชุมชนและชุมชนข้างเคียง และชาวบ้านมอง

เห็นประเด็นความขัดแย้งระหว่างชุมชนที่มีอยู่ในปัจจุบัน จึงเห็นว่าเป็นการจัดการที่หนักหนากว่ากำลังของชาวบ้านเอง

แนวคิดในเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ในกรณีที่มีความต้องการของนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านพร้อมที่จะตอบปฏิเสธ หรือมีการจัดการเพียงให้เข้ามาและรับประทานอาหารกลางวัน จัดการแสดงต้อนรับ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวัฒนธรรมผู้ไทเท่านั้น ไม่ได้พักแรมในหมู่บ้าน ซึ่งคณะนักท่องเที่ยวลักษณะนี้มีเข้ามาบ่อยครั้งมากขึ้น ส่วนหนึ่งอาจแสดงถึงความไม่พร้อมของการรองรับการพักแรมด้วยหรือไม่ เป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเพราะข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวบางคนที่พักแรมในหมู่บ้านในเรื่องเกี่ยวกับที่พัก ซึ่งยังไม่ได้มาตรฐานในเรื่องของการจัดสัดส่วนของที่พักและความสะอาด ความปลอดภัยในครัวเรือนพัก แต่นักท่องเที่ยวได้รับน้ำใจของชาวบ้านอย่างเปี่ยมล้นจึงช่วยผ่อนคลายอารมณ์ไม่พึงพอใจในเรื่องที่พักได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม แนวคิดในการพักแรมของนักท่องเที่ยวในหมู่บ้านนั้น ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ มีการต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยน้ำใจไมตรีที่แท้จริง ซึ่งสิ่งนี้เป็นความประทับใจของนักท่องเที่ยวทุกคน แต่ความพร้อมในการรองรับการพักแรมของชาวบ้านแต่ละหลังยังไม่เท่าเทียมกัน ส่วนหนึ่งมาจากฐานะของเจ้าของบ้านที่แตกต่างกัน อีกส่วนมาจากบุคลิกภาพส่วนตัวของเจ้าของบ้านที่อาจจะเกื้อหนุนไม่ค่อยกล้าสนทนากับนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกขาดความอบอุ่นเป็นกันเอง แต่ชาวบ้านยังมีความพอใจในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ซึ่งถึงเหล่านี้เป็นเรื่องที่สามารถฝึกอบรมและพัฒนาได้

การพักแรมจึงเป็นสิ่งที่ชาวบ้านยังคงมีความพึงพอใจ แต่ต้องการเตรียมความพร้อมในบางเรื่อง หากสามารถดำเนินการได้ ก็น่าจะทำให้การจัดการท่องเที่ยวบ้านโคกโค้งสามารถเอื้อประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวสำหรับชุมชนโคกโค้งและชุมชนข้างเคียงได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้นจึงเป็นประเด็นที่ชาวบ้านมองเห็นว่า ควรต้องมีการจัดการเรื่องที่พักให้ได้มาตรฐานทำให้เกิดการสร้างที่พักแบบก่ออิฐ โบกปูนขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว แต่อาคารปูนเพียงหลังเดียวในหมู่บ้านทำให้เกิดข้อสนทนากันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในเรื่องของสิ่งแปลกปลอมในท้องถิ่น ปัญหาการพัฒนาตามสังคมแบบใหม่จึงเป็นเรื่องที่กลุ่มผู้บริหารในหมู่บ้านออกมาเป็นหัวข้อสนทนากับทีมวิจัย เพื่อหาแนวทางการพัฒนาให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งในเรื่องการต้อนรับ ที่พัก อาหาร การแสดงพื้นบ้าน การนำเสนอภูมิปัญญาท้องถิ่นและอื่น ๆ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมีความร่วมมือกันคืออยู่แล้วแต่ยังขาดการนำเสนอวิถีชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นเรื่องปกติธรรมดา แต่เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามา หลายคนจึงเตรียมการรับรองนักท่องเที่ยวจนถึงวิถีชีวิตประจำวันดังเดิมไป ทำให้ต้องมีการทำความเข้าใจในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวชนบทเชิงนิเวศให้ชัดเจนอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามในระยะเดียวกันกับที่ชาวบ้านได้พบปะกับทีมวิจัยบ่อยครั้ง ทำให้เกิดกลุ่มเล่านิทาน ซึ่งเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ขึ้นในหมู่บ้าน เขาชวนพัฒนา

เป็นผู้นำที่ขวได้หลายคน ซึ่งอาจจะเป็นกลุ่มมัคคุเทศก์น้อยได้ต่อไป, โรงเรียนเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมกับการจัดการการท่องเที่ยวในหมู่บ้านมากขึ้นด้วยการฝึกซ้อมโบราณให้เยาวชนชาย เพื่อแสดงในการต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยพร้อมๆ กับการแสดงพื้นบ้านอื่น ๆ ซึ่งเดิมมีแต่ผู้หญิงเป็นฝ่ายแสดง มีการฝึกซ้อมดนตรี และฝึกนักดนตรีรุ่นใหม่เพิ่มขึ้น เยาวชนจึงได้มีส่วนร่วมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวมากขึ้น และได้รับความสนใจจากผู้ใหญ่ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านมากขึ้นด้วย

แนวคิดในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในหมู่บ้าน ในประเด็นนี้ชาวบ้านไม่ค่อยได้คำนึงถึงมากนัก แต่นักวิจัยได้เสนอแนวคิดในเรื่องของการจัดการผังชุมชนและโครงสร้างพื้นฐาน เนื่องจากเห็นว่าหากไม่มีการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในหมู่บ้าน อาจเกิดปัญหาด้านมาแน่นอน เนื่องจากการพัฒนาแบบสังคมเมืองเริ่มเข้ามาในหมู่บ้าน จะทำให้ขาดเอกลักษณ์ของชุมชน แต่ที่สำคัญคือ ผังของหมู่บ้าน ซึ่งมีการทำถนนคอนกรีตและถนนลาดยางผ่านไปบ้านหัวแดง ในปลาย ปี พ.ศ 2544 ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมขังเป็นเวลาดังนั้น ในช่วงหน้าฝนและแห้งหายไปได้ในเวลาไม่นานนัก แต่ในระยะยาวปัญหาน้ำท่วมขังนี้จะมีมากขึ้นเพราะหมู่บ้านยังไม่มีการทำทางระบายน้ำ คงปล่อยไปตามธรรมชาติ ในส่วนปัญหาการจัดการขยะซึ่งเดิมมีปริมาณขยะไม่มากนัก และส่วนใหญ่เป็นวัสดุจากธรรมชาติ แต่ปัจจุบันเมื่อนักท่องเที่ยวและชาวบ้านรับความเจริญแบบเมืองเข้ามามากขึ้น ปริมาณขยะจึงเพิ่มมากขึ้น และได้้นำของไปทิ้งในป่านอกหมู่บ้าน หรือบางหลังคาเรือนยังคงทิ้งอยู่ข้าง ๆ บ้าน โดยไม่มีการจัดการอย่างเหมาะสม ซึ่งอาจเกิดปัญหาด้านมาได้ในเวลาอันสั้น ทีมวิจัยจึงได้เสนอให้ผู้นำชาวบ้าน และชาวบ้านได้ตระหนักในเรื่องนี้ ซึ่งก็ได้ผลทางความคิดแต่ยังไม่ได้มีการจัดการอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนนัก

ในกระบวนการทำงานครั้งนี้ ทำให้ทีมวิจัยเกิดความรู้ความเข้าใจวิถีชีวิตของคนในกลุ่มวัฒนธรรมผู้ไทชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของการยอมรับความคิดเห็นของคนที่เป็น ผู้นำ แม้ว่าผู้นำจะเป็นผู้ที่มิอาจอยู่ไม่มากนัก แต่เมื่อได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำชุมชนชาวบ้านทุกคนก็พร้อมที่จะปฏิบัติตามความคิดเห็นของผู้นำ ดังนั้นหากชุมชนได้ผู้ใหญ่บ้านเป็นคนมีคุณธรรม และมีวิสัยทัศน์เท่าทันการพัฒนาของสังคมโลก ก็สามารถชี้นำชุมชนไปในแนวทางที่ถูกต้องได้ นอกจากนี้ คนในชุมชนยังมีความรู้สึกยอมรับผู้ปกครองทางราชการค่อนข้างสูง เช่น นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือหัวหน้าส่วนราชการต่างๆ รวมทั้งการยอมรับความสามารถในการพัฒนาชุมชนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระดับต่างๆ ด้วย แต่โดยทั่วไปชาวบ้านแสดงความคิดเห็นให้เข้าใจได้อย่างชัดเจนถึงความพึงพอใจในวิถีชีวิตที่เรียบง่าย และความเป็นอยู่อย่างพอเพียงด้วยการพึ่งพาตนเองตามวิถีดั้งเดิม แม้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ชาวบ้านส่วนใหญ่รู้สึกยอมรับการเปลี่ยนแปลงนั้น เช่น การส่งลูกหลานเข้าเรียนตามระบบการศึกษา จนสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหลายคน ซึ่งส่วนใหญ่ได้เข้าไปอยู่ และทำงานในเมืองใหญ่ต่าง ๆ จะกลับบ้านโลกใกล้เฉพาะเทศกาลสำคัญตามประเพณี แต่เมื่อเข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน

ก็สามารถดำเนินชีวิตตามแบบดั้งเดิมของชุมชน เช่นเดียวกับกลุ่มเยาวชนที่แม้จะเรียนหนังสือในสถาบันการศึกษาต่างๆ แต่เมื่อกลับเข้าหมู่บ้านก็สามารถดำเนินชีวิตตามแบบเดิมได้เป็นปกติ อย่างไรก็ตามในกลุ่มเยาวชนนี้มีบางส่วน โดยเฉพาะเยาวชนชายที่เริ่มรับพฤติกรรมวัยรุ่นในการเสพสุรากันมากขึ้น เช่นการดื่มฉลองชัยชนะหรือความพ่ายแพ้ในการแข่งขันฟุตบอลหมู่บ้าน เป็นต้น แม้จะไม่พบพฤติกรรมก้าวร้าว แต่ก็อาจเป็นเหตุของการทะเลาะวิวาทได้ จึงเห็นว่ากลุ่มเยาวชนน่าจะเป็นประเด็นวิจัยได้อีกส่วนหนึ่ง

ในการเรียนรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมนั้น ส่วนใหญ่พบว่ามิวัฒนธรรมคล้ายคลึงกับกลุ่มไทยอีสาน เนื่องจากความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมาช้านานตั้งแต่ก่อนการอพยพข้ามมาจากฝั่งลาว แต่ก็ยังมีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาอีกหลายอย่างที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวผู้ไท เช่น ความเชื่อในเรื่องผีและวิญญาณซึ่งมีอยู่อย่างเหนียวแน่น แต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธความเชื่อทางพุทธศาสนา การจัดการความขัดแย้งภายในครอบครัวและภายในชุมชน เช่นการมีระบบ พ่อล้าม แม่ล้าม ของคู่แต่งงานซึ่งจะต้องเคารพนับถือกันไปตลอดชีวิต และการยอมรับกติกาของสังคมแบบใหม่มาปรับใช้กับวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มต่างๆ กรรมการหมู่บ้าน กลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น มีการเปลี่ยนเวรยามในการดูแลความปลอดภัยของหมู่บ้าน การปฏิบัติภาระกิจที่เป็นสาธารณะ เช่น การจัดอาหารถวายพระที่วัดยังคงมีการปฏิบัติกันอย่างสม่ำเสมอขอรับและรับรู้ร่วมกันทั้งชุมชน อย่างไรก็ตามความเจริญของสังคม ทำให้วิถีชีวิตและภูมิปัญญาหลายอย่างเปลี่ยนแปลงและลดความสำคัญลง เช่น การทอผ้า คำข้าว จักสาน การเล่านิทาน การละเล่น การร้องเพลงพื้นบ้าน เป็นต้น หากหรือพื้นวัฒนธรรมเหล่านี้ให้อย่างคงมีอยู่ในวิถีชีวิตผู้ไท น่าจะเพิ่มมูลค่าในการท่องเที่ยวชนบทของหมู่บ้านโคกโก่งได้อีกเป็นอย่างมาก ดังนั้นการวิจัยและพัฒนาเพื่อดำรงคุณค่าวิถีชีวิตของชุมชนดั้งเดิมให้สามารถดำรงไว้ในสถานการณ์ของสังคมปัจจุบัน จึงน่าจะเป็นการพัฒนาแบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวบ้านโคกโก่ง ได้เป็นอย่างดียิ่งขึ้น

ในส่วนปัญหาอุปสรรคของการทำงานด้านกระบวนการวิจัยในหมู่บ้านโคกโก่ง ไม่มีปัญหามากนัก เนื่องจากชาวบ้านมีความคุ้นเคยกับทีมวิจัยอยู่แล้ว ได้เคยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในหลายประเด็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว และยังได้มีโอกาสร่วมกันขอความร่วมมือกับกรมทางหลวงและ ททท. ในการจัดทำป้ายชี้ทางเข้าหมู่บ้าน ซึ่งเป็นปัญหาของนักท่องเที่ยวมานานที่ไม่ทราบทางเข้าหมู่บ้าน และขับรถผ่านเลขหมู่บ้านไปบ่อยครั้ง จากการดำเนินการร่วมกันทำให้ได้ป้ายบอกทางขนาดมาตรฐานกรมทางหลวงบอกทางเข้าหมู่บ้านอย่างชัดเจน ในราวเดือนธันวาคม 2544 อย่างไรก็ตามการทำงานวิจัยในชุมชน จำเป็นต้องทำงานในลักษณะการวิจัย และพัฒนาด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในกระแสการพัฒนาของสังคมยุคโลกาภิวัตน์ เพราะความคุ้นเคยกับทัศนคติและพฤติกรรมแบบเดิมบางอย่าง อาจเป็นอุปสรรคในการจัดการการ

ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พร้อมกันนั้นจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนนั้น ๆ อย่างใกล้ชิด จึงจะช่วยให้การวิจัยและพัฒนาเป็นไปได้ตามวัตถุประสงค์ และสุดท้ายระยะเวลาในการทำงานก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำงาน ในชุมชนเป็นอย่างมาก ในการร่วมกันทำงานในหมู่บ้านทั้งนักวิจัยและชาวบ้านจำเป็นต้องทำงานวิจัยและพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมไปพร้อมๆ กันอย่างใกล้ชิด จึงจะทำให้การพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวบ้านโคกโค้ง เป็นระบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่อาจใช้เป็นแบบ ในการพัฒนาและวางแผนการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนอื่น ๆ ต่อไปได้ ดังนั้นหากจะให้ได้ การพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับสภาพทางกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของชุมชน จำเป็นต้องการการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม ในระยะต่อไป

การศึกษาสภาพพื้นที่และชุมชนครั้งนี้ เป็นการทำความเข้าใจระบบวิถีชีวิตความเป็นอยู่และการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนโคกโค้ง โดยอาศัยข้อมูลมือสองและการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญที่มีส่วนในการดำเนินงานการท่องเที่ยว แต่การวิจัยและพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทุกกลุ่ม ทั้งที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยตรงและที่เกี่ยวข้องโดยอ้อม ให้ร่วมกันพัฒนาระบบจนสามารถดำเนินการได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน จนสามารถพัฒนาระบบให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงต่อไปในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะ

แนวทาง โอกาส และศักยภาพของชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยว

หมู่บ้านผู้ไทโคกโค้งเป็นหมู่บ้านที่สามารถจัดการท่องเที่ยวได้ เนื่องจากมีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่น่าสนใจบริเวณวนอุทยานแห่งชาติภูผาวัว นอกจากนี้ยังเป็นหมู่บ้านที่มีวัฒนธรรมที่เป็นตัวของตัวเอง นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจสามารถที่จะเข้ามาศึกษาวิถีชีวิตได้ตลอดเวลา ทั้งนี้ชุมชนเองต้องรักษาวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตที่มีอยู่ให้คงอยู่ต่อไป นอกจากนี้ยังมีสถานที่ที่น่าท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง เช่น การสถานกระเดาะที่หนองห้าง พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดสิริมาโกที่ตำบลบัวขาว อ. กุฉินารายณ์ และภายในตัวจังหวัดเองก็มีแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งที่สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ อีกทั้งเส้นทางของจังหวัดกาฬสินธุ์ยังสามารถเชื่อมโยงสู่จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งไปทางผ่านไปสู่แหล่งท่องเที่ยวของประเทศเพื่อนบ้านได้อีกด้วย ทั้งนี้เห็นว่ายังมีการพัฒนาด้านต่างๆ ที่ต้องพัฒนาต่อไป ได้แก่

1. มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรม เพื่อกระจายรายได้ให้ทั่วถึง ทั้งการทอดผ้า และการนวดแผนไทย โดยพัฒนาจากกลุ่มที่มีอยู่แล้วในชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ตามความต้องการและความสามารถของแต่ละคน รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการผลิตกับหมู่บ้านอื่นๆ ในตำบลที่มีการ

รวมกลุ่มอยู่แล้ว เช่น กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองที่บ้านกุดหว้า เพราะเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนมาก ชุมชนไม่สามารถผลิตสินค้าได้ตามความต้องการ แต่ได้มีการเชื่อมเครือข่ายก็สามารถที่จะรับผ้าจากกลุ่มเครือข่ายไปจำหน่ายได้ หรือถ้ากลุ่มในหมู่บ้านผลิตสินค้าได้มากก็สามารถนำสินค้ามาขายให้กับกลุ่มเครือข่ายได้ เช่น ที่กลุ่มบ้านกุดหว้ามีตลาดขายส่งที่แน่นอน และยังต้องการผลผลิตอีกเป็นจำนวนมาก อีกทั้งบ้านกุดหว้าอยู่ติดถนนสายหลักที่จะเดินทางจากจังหวัดกาฬสินธุ์ ตู้อะลูอินโคจีน นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวที่อื่นสามารถที่จะหยุดรอซื้อของได้ทันที โดยจัดทำป้ายแสดงให้ชัดเจน ซึ่งนักท่องเที่ยวบางกลุ่มที่มีเวลาไม่มากสามารถซื้อสินค้าได้

2. จัดการขยะอย่างถูกวิธี ทั้งตามหมู่บ้าน และในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งปัจจุบันมีการเสนอแผนงานสู่แผนการดำเนินงาน 5 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้าแล้ว (ปี 2545 - 2549) หากมีการกระตุ้น และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการขยะ โครงการนี้ น่าจะได้รับการพิจารณาอนุมัติในระดับต้นๆ

3. พัฒนาแหล่งน้ำทั้งน้ำเพื่อการเกษตร และน้ำอุปโภคบริโภคที่ยังขาดแคลน ให้พอเพียง เพราะเป็นส่วนหนึ่งที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยวได้

4. ปรับปรุงภูมิทัศน์ที่มีอยู่ในเขตตำบลกุดหว้าให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเสริมและเชื่อมโยงกันได้ซึ่งปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลกุดหว้า มีแนวความคิดที่จะพัฒนาอ่างเก็บน้ำห้วยชุมจังที่มีธรรมชาติสวยงามให้เป็นแหล่งพักผ่อน และสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมต่อกับเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน และบ้านหนองห้าง (เป็นหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงด้านเครื่องจักสาน เป็นแหล่งท่องเที่ยว แห่งหนึ่งของจังหวัดกาฬสินธุ์) เพื่อให้การเดินทางสะดวกและใกล้ชิดขึ้น ตลอดจนพัฒนาประตูทางเข้าเมืองให้เป็นสวนหย่อม สถานที่พักผ่อนริมทางให้สวยงาม เพราะตำบลกุดหว้าเป็นตำบลที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดมุกดาหาร

5. พัฒนาและสร้างมรดกเทศก์ท้องถิ่นให้มากขึ้น ในทุกเทศและทุกวัย ทั้งมรดกเทศก์ที่น่าเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และมรดกเทศก์ที่น่าเที่ยวเกี่ยวกับวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ ประเพณี ประวัติความเป็นมา นิทาน เรื่องเล่า และความเชื่อต่างๆของชุมชน ให้ทุกคนสามารถที่จะเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน และเป็นการสืบทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีก รุ่นหนึ่ง และรุ่นต่อไปได้ ซึ่งจะทำให้การท่องเที่ยวมีความยั่งยืนต่อไป ทั้งยังจะอนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ได้อย่างดี และมีความภาคภูมิใจขึ้น

6. อนุรักษ์บ้านผู้ไทไว้ศึกษาวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยของผู้ไท และอาจจะสร้างบ้านพิพิธภัณฑ์ผู้ไทในพื้นที่สาธารณะไว้รองรับการท่องเที่ยวที่น่าจะเพิ่มขึ้น เพื่อให้ผู้ที่สนใจศึกษาวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมของชาวผู้ไท

7. พัฒนาจุดเด่นทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตผู้ไทที่มีอยู่เป็นจุดขายในการท่องเที่ยว เช่น การแต่งกาย พิธีกรรม วิถีชีวิต การประกอบอาชีพ การทอดผ้าพื้นเมือง การจักสาน อาหาร พื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้านและเรื่องเล่า เป็นต้น

8. การทำแหล่งพื้นเมือง (แหล่งถนอม) ให้มีคุณภาพมาตรฐาน และได้รับการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานขั้นต่อไป

1. จากการศึกษาเบื้องต้นชี้ให้เห็นประเด็นวิจัยในเชิงพื้นที่หมู่บ้านโลกไก่อ่า มีความสัมพันธ์ และผลกระทบต่อกันระหว่าง ชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล และอยู่ในพื้นที่ที่เป็นทางผ่านจากจังหวัดกาฬสินธุ์สู่จังหวัดมุกดาหาร และออกไปสู่อินโดจีนทั้ง สปป. ลาว , เวียดนามและกัมพูชา

2. การศึกษาผลกระทบจากสภาพแวดล้อมที่อยู่ใกล้กับวนอุทยานภูผาวิ้ว ซึ่งมีสภาพป่าและน้ำที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ ให้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางธรรมชาติได้เป็นอย่างดี และได้รับความนิยมนิยมนในระดับชุมชนหรือ อบต. แต่ยังจะต้องมีการถ่ายทอดเรียนรู้ ทบทวนความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนต้องศึกษาการปรับกลยุทธการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนให้มากขึ้น

3. แผนปฏิบัติและเค้าโครงประเด็นวิจัยที่จะดำเนินการต่อไป

3.1 ศึกษาประเด็นปัญหาที่สำคัญในพื้นที่เพิ่มเติมในวงกว้างออกไปในระดับตำบล จังหวัดและการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

3.2 ศึกษาจุดแข็ง และจุดอ่อนของระบบการเชื่อมโยงเชิงอนุรักษ์ของชุมชนโลกไก่อ่า

3.3 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและการบริหารการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

3.4 การพัฒนาระบบการดำเนินงาน การบริหารจัดการร่วมกับชุมชนให้ได้รับความพึงพอใจ สอดคล้อง และตรงกับวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิต ตลอดจนการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.5 จัดทำคู่มือปฏิบัติการ เพื่อเป็นมาตรฐานการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน

3.6 จัดทำเวทีประชาพิจารณ์ร่วมกับบุคลากรในพื้นที่ นอกพื้นที่ นักวิชาการ และผู้สนใจ เพื่อรับรู้และรับรองมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน

4. นำแนวคิดและวิธีการดำเนินงานที่ผ่านการทดสอบ และผ่านการยอมรับของชุมชน บ้านโลกไก่อ่าและชุมชนใกล้เคียง นำเสนอต่อหน่วยงานราชการ

- จัดทำการประชาสัมพันธ์

- การจัดทำแผนธุรกิจการท่องเที่ยว
- จัดทำแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวชุมชน
- จัดทำแนวทางแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวให้เกิดความยุติธรรมในชุมชน

๑.๑๑

5. เสนอประเด็นการวิจัยในพื้นที่ คือนักวิชาการ นักวิจัย เพื่อศึกษาวิจัยและพัฒนา
ระบบการจัดการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาชุมชน, กระทรวงมหาดไทย. 2542. ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชข. 2ค). นปพ.
- กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. นปพ. แผนชุมชนและแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม ตำบลกุคหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. กาฬสินธุ์: ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรชุมชนตำบลกุคหว้า สำนักงานเกษตรอำเภอภูผินารายณ์ สำนักงานเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2542. คู่มือการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสภาตำบล (สต.): รายงานการศึกษาของโครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : ททท.
- จิตร ภูมิศักดิ์. 2519. ความเป็นมาของคำ สยาม ไทย ลาวและขอม และลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- ถวิล เกษรราช. 2512. ประวัติผู้ไท. พระนคร : กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- พจน์ ศรีธรรมสาร. 2526. การศึกษาเปรียบเทียบวรรณยุกต์ภาษาถิ่นผู้ไทใน 3 จังหวัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น. 2540. การสำรวจข้อมูลทางการเกษตรระดับตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2540. นปพ. องค์การบริหารส่วนตำบลกุคหว้า. 2545. แผนพัฒนา อบต. 5 ปี (พ.ศ. 2545 - 2549) องค์การบริหารส่วนตำบลกุคหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. นปพ.

ภาพหมู่บ้านท่องเที่ยววัฒนธรรมผู้ไท
บ้านโคกโค้ง

พจนานุกรม สถานที่จัดกิจกรรมร่วมกันของชุมชน

การพัฒนารับนักของเที่ยว

นายศรีสุขวิญญู

นายศรีสุขวิญญู

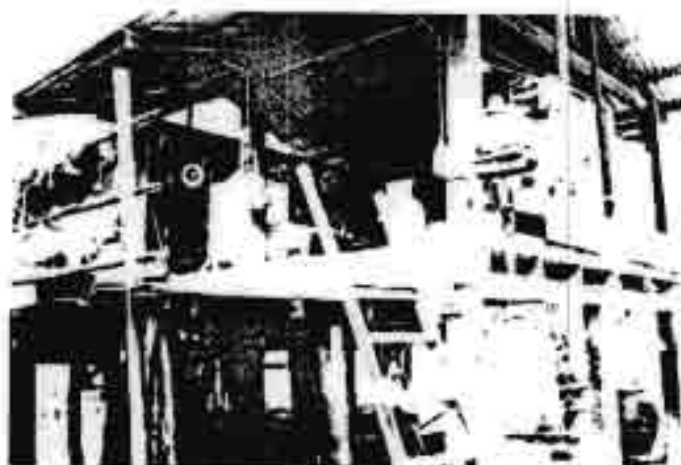

อาหารและการแสดงต้อนรับนักท่องเที่ยว

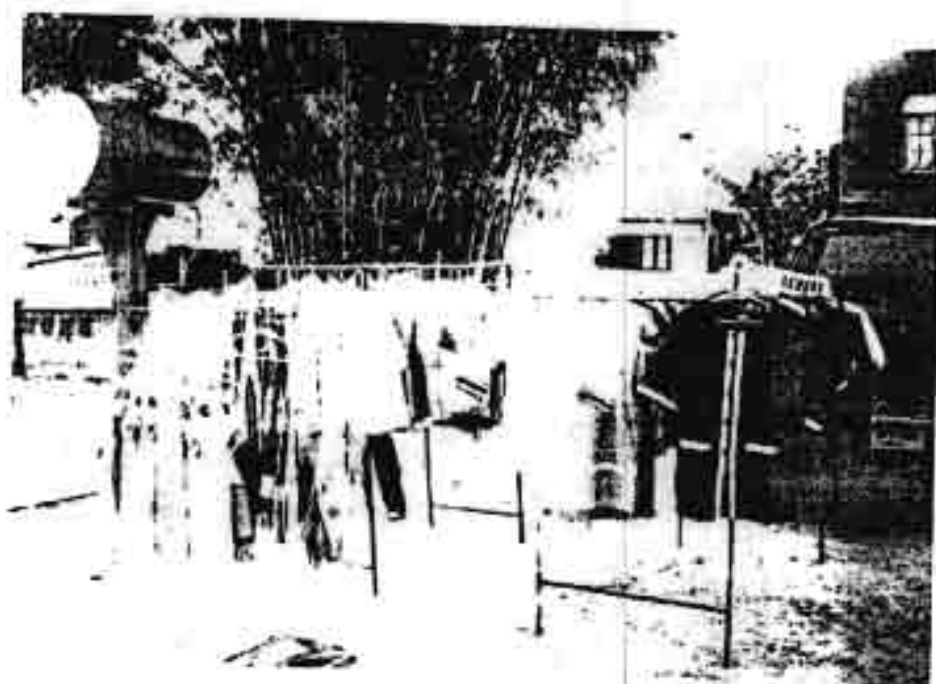
จักสาน ทอผ้าในหมู่บ้าน

ลงแขกเกี่ยวข้าว ฟาดข้าว

เจ็ดบัก

พิธีบูชา

สินค้าพื้นเมืองชาวนักท่องเที่ยว

